

FRI-116-2-LLH(S)-03

SOME CHARACTERISTICS OF ZERO ARTICLE IN FRENCH LANGUAGE AND THEIR TRANSFER TO BULGARIAN

Viliana Raycheva

Assist. Prof.

Department of Philological Sciences, Silistra Branch, University of Ruse "Angel Kanchev", phone: 086-821 521

e-mail: viliana_ss@abv.bg

Abstract: The report examines one characteristic in determination of the noun - the main uses of the zero article in the French language and their transmission to the Bulgarian language.

Key words: determination, zero article, actualisation

ЗА НЯКОИ ОСОБЕНОСТИ НА НУЛЕВИЯ ЧЛЕН ВЪВ ФРЕНСКИЯ ЕЗИК И ПРЕДАВАНЕТО ИМ НА БЪЛГАРСКИ

Резюме: В доклада се разглежда една особеност при членуването на съществителното име - основното приложение на нулевия член във френски език и неговото предаване на български език.

Ключови думи: определеност, нулев член

ВЪВЕДЕНИЕ

„Отсъствието на члена също е носител на *значение* и по тази причина нулеви член може да се смята за елемент от парадигмата на тази категория”[1]. Ако едно съществително е употребено без членна форма, това най-често означава, че в дискурса то губи своя номинален статут т.е. изпълнява функции, които са присъщи на другите части на езика. „Липсата на член пред едно нарицателно име означава *отказ от актуализацията* му, от принадлежността му към класа на съществата, което води до различни последици в зависимост от речевата ситуация[2].

ИЗЛОЖЕНИЕ

След като представя члена като „формално съществително, чийто смисъл се свежда единствено до изразяването на операциите за обособяване и обобщаване, които са чисти мисловни механизми”, Ж. Моане споделя, че могат да се разграничат два основни случая на изпускане на члена. Първият е „предноминален”, преди името да е получило своя граматически статут, т.е. когато се явява само като носител на най-общо съдържание. Под такава „форма”, например, съществителните фигурират в тълковния речник, където те са представени със *сумата на своите актуализации*[2]. С нулев член се характеризира и употребата на съществителните в пословиците : в случаи като *Charbonnier est maître chez soi; Chien qui aboie ne mord pas; Pierre qui roule n'amasse pas mousse; Ventre affamé n'a point d'oreilles* съществителните в ролята на подлог са до такава степен десемантизирани, че се свеждат до значението на *ОН*, т.е. на „човек” изобщо. Говорейки за тези случаи, Ж. Дюбоа

обяснява изпускането на член с факта, че съответното съществително в този контекст няма нужда от актуализация, тъй като то не се отнася към никакъв референт и цитира примери като *Comparaison n'est pas raison, Contentement passe richesse, Mauvaise herbe croît toujours, Plaie d'argent n'est pas*[3]. Тази употреба на нулевия член откриваме и в българския език, напр. *На зла круша - зъл прът*, и още *Гладна мечка хоро не играе*.

С нулев член се характеризират и някои стереотипни сравнителни конструкции (*blanc comme neige, sorains comme cochons*), което и в българския език е идентично, напр. *бял като сняг*.

Вторият случай на изпускане на члена се проявява, когато съществителното в дискурса изпълнява несвойствена за него роля. То може да е с функция на прилагателно, когато е употребено като сказуемно име (*Elle est secrétaire*), като несъгласувано определение (*les sports d'hiver, les fruits de mer*) или като приложение (*Sofia, capitale de Bulgarie, Ronsard, poète de la Pléiade*). Ето в тези употреби е различното в българския език: в употребата като сказуемно име и на български откриваме нулев член, но като приложение на български се използва по-често определителен член – *София - столицата на България*.

Съществителното губи своя номинален статут в глаголни изрази, при които глаголят е с твърде общо значение и изпълнява по-скоро формална роля, а съществителното е носител на съдържанието на израза и няма нужда да запазва своя статут (*avoir froid, prendre patience, tenir compte, faire date, faire école*). В някои адвербиални конструкции съществителното също не се нуждае от актуализиране чрез членна морфема (*marcher en silence; travailler sans cesse, mais sans hâte*). Ако обаче към съществителното в адвербиалната или в атрибутивната конструкция се прибави качествено прилагателно, последното допринася за възвръщане на неговия номинален статут и налага употребата на неопределителния член за индивидуализация или експресивност: *Il agit avec lenteur*, но *Il agit avec une lenteur agaçante. Elle est dactylo* но *Elle est une dactylo sans égale*. В посочените примери на български се срещат предимно наречия или наречийни изрази.

Като отделен случай можем да отбележим изпускането на члена при изброяване, т.е. пред поредица от съществителни. Възможно е определителният член за множествено число *les* да се употреби еднократно – само пред първото съществително, за да се наблегне на факта, че те образуват съвкупност, едно цяло, както при *les officiers, sous-officiers et soldats, les ponts et chaussées, les us et coutumes, les eaux et forêts*. „Така се създава нещо като колективно лице, общо за съставлящите го елементи... Това колективно лице може въобще да не бъде маркирано формално с членна морфема. Обособяването им като едно цяло произтича от самото изброяване (*Il a femme et enfants*), но целостта може да бъде маркирана и чрез обобщително местоимение (*Hommes, femmes, enfants - tous étaient allés voir le spectacle*). Ако всяко от горните съществителни бе придружено от членна форма, ефектът за цялостност щеше да бъде разрушен. Цитирайки един стих от Юго (*Jetant shakos, manteaux, fusils, jetant les aigles*), Доза отбелязва, че „изброяването без член създава впечатление за безпорядък, докато определителният член привлича вниманието върху *орлите* (= знамената с орлите), символизиращи Империята и нейните победи” [4]. При изброяване, доста често и на български език се наблюдава изпускане на члена, поради същата причина, както и на френски-обособяването на колективно лице, което придава идея за цялостност, напр. *Мъже, жени, деца – всички бяха отишли да гледат представлението*.

Да отбележим и случая, когато съществителното е употребено като обръщение, при който, очевидно, няма необходимост от актуализация на съществителното, тъй като ситуацията е достатъчно конкретна и определяща. *Meunier, tu dors. Ô temps ! Suspends ton vol, et vous, heures propices ! Suspendez votre cours* (Ламартин).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От изброените случаи, може да заключим, че при избора на член или изпускането му, важна роля има и стилистичната функция на съществителното, което важи и за двата езика. Особеното във френския език, което не се наблюдава в българския, е промяната на

номиналния статут на съществителното в изразите, което създава затруднения при превод на български език. Като цяло, в повечето от изброените случаи, има съответствие в двата езика, тоест и на български, и на френски е употребен нулев член.

БЕЛЕЖКИ

1. На проблематиката, свързана с нулевия член, обстойно се спират Г. Гийом в *Principes de linguistique théorique*, p. 132, както и К. Манчев в *Morphologie française*, с. 269-276.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Гийом, 1919: Guillaume, G., *Le problème de l'article et sa solution dans la langue française*, Paris, Hachette, 1919.

[2] Шародо, М: Charaudeau, P., *Grammaire du sens et de l'expression*, Paris, Hachette, 1992.

[3] Дюбоа, 1965: Dubois, J., *Grammaire structurale : nom et pronom*, Paris, Larousse, 1965.

[4] Доза, Dautat, A., 1947: *Grammaire raisonnée de la langue française*, Paris, 1947.

За контакти:

ст. преп. Вилияна Райчева, Катедра по Филологически науки, Русенски университет "Ангел Кънчев", Филиал-Силистра, тел.: 821-521, e-mail: viliana_ss@abv.bg